

KÄSKKIRI

Tallinn

Kuupäev digiallkirjas nr 1-1/11

Ajutise kaitse alla võtmine

Muinsuskaitseaduse (edaspidi *MuKS*) § 21 lg 1 ja lg 3, § 23 lg 1 alusel:

1. Võtta ajutise kaitse alla kultuuriväärtusega maa-ala Viljandi maakonnas Viljandi vallas Oiu külas (Oiu-Võitööstuse KÜ 32802:001:0118, Vesiroosi KÜ 32802:001:0108, 92 Tartu – Viljandi – Kilingi-Nõmme tee KÜ 32802:001:0109).
2. Kehtestan ajutise kaitse piiri vastavalt kaardile käskkirja lisas 1.
3. Kehtestan maa-alale kuue kuu pikkuse ajutise kaitse alates käskkirja allkirjastamisest.
4. Avaldada käskkiri kultuurimälestiste registris.
5. Kanda ajutise kaitse maa-ala Maa- ja Ruumiameti kultuurimälestiste kaardikihile.
6. Käskkiri jõustub allakirjutamisel.

Otsuse peale on 30 päeva jooksul võimalik esitada vaie Muinsuskaitseametile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebus Tallinna Halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

1. Asjaolud

- 1.1. 30.03.2026 leiti Viljandi maakonnas Viljandi vallas Oiu külas Oiu-Võitööstuse kinnistult (KÜ 32802:001:0118) kaablitrassi kaevetööde käigus inimsäilmed. Leiust teavitati Politsei- ja Piirivalveametit, kes andis info edasi Muinsuskaitseametile.
- 1.2. 30.03.2026 tegi Muinsuskaitseameti arheoloogianõunik T. Tolmov leiualal paikvaatluse, tuvastades vähemalt ühe algses asukohas paikneva luustiku ja võimaliku kalmistu kultuurikihi olemasolu.
- 1.3. Oiu külas, Võrtsjärve põhjakaldal, Tännassilma jõe suudmest¹ põhjast, Oiu sillast kirdes asuva ala kohta on teateid kirikust, mis hävines Põhjasõjaajal ning kalmistust kus hilisema õlle- või jääkeldri kaevamisel arvukalt luid leiti.^{2, 3, 4}
- 1.4. Matmispaiga alale on kavas paigaldada maa-alune kaabel.
- 1.5. Tulenevalt sellest, et kalmistu alal ja selle vahetus läheduses tehakse erinevaid ehitus- ja kaevetöid, on väga suur oht arheoloogilise kultuurikihi säilimisele.

¹ Varasemalt nimetatud „Oiu jõgi“.

² Tartu Ülikooli andmebaas, Koha ID 8781, 8782.

³ Jung. J. 1898. Muinasja teadus Eestlaste maalt II. Kohalised muinasaja kirjeldused Liiwimaalt, Pernu- ja Wiljandi maakonnast. Jurjew. 240–241.

⁴ Anni, A. 1921. Kolga-Jaani. 47.

2. Õiguslikud põhjendused

- 2.1. Kultuuriväärtusega maa-ala võib võtta ajutise kaitse alla, et hinnata mälestiseks tunnistamise menetluse algatamise vajadust ja vajaduse korral viia läbi mälestiseks tunnistamise menetlus (MuKS § 21 lg 1). Muinsuskaitseameti kogutud informatsiooni (vt p 1.1–1.3) põhjal saab öelda, et käsitletaval territooriumil asub kultuuriväärtusega maa-ala, mis võib vastata mälestise kriteeriumidele. Mälestiseks tunnistamise menetluse algatamise vajaduse hindamiseks võib Muinsuskaitseametil olla vajadus korraldada maa-alal täiendavad arheoloogilised uuringud.
- 2.2. Ajutist kaitset kohaldatakse juhul, kui on piisav alus arvata, et kultuuriväärtusega asi või maa-ala võib enne mälestiseks tunnistamist hävida või kaduda või selle kultuuriväärtust rikutakse (MuKS § 21 lg 2). Võttes arvesse, et Muinsuskaitseamet on tuvastanud alal arheoloogilise kultuurikihi kahjustamise tõenäosuse, on oht, et kultuuriväärtusega maa-ala võib saada kahjustatud.
- 2.3. Ajutise kaitse alla võetakse Viljandi vallas Oiu külas Oiu-Võitööstuse, Vesiroosi ja 92 Tartu – Viljandi – Kilingi-Nõmme tee kinnistutele jääv maa-ala vastavalt lisas 1 välja toodud ulatusele. Kalmistuga seotud arheoloogilise kultuurikihiga ala paikneb eeldatavalt u 1,6 ha suurusel territooriumil, ligikaudu 150 m pikkusel ning 100 m laiusel alal.
- 2.4. Ajutise kaitse alla võtmisega ei ole maa-ala mälestiseks tunnistatud. Maa-ala mälestiseks tunnistamise korral tuleb kaaluda kõiki argumente, sh omaniku huve, kuid eelnevalt peab olema võimalik maa-ala kultuuriväärtus välja selgitada. Seisukoha kujundamiseni peab olema tagatud kalmistuga seotud konstruktsioonide ja selle vahetusse lähedusse jääva kultuurikihti sisaldava maa-ala teadusliku tähendusega informatsiooni säilimine puutumatuna kuni nõuetekohase arheoloogilise uuringu läbiviimiseni. Sellist olukorda saab tagada maa-ala ajutise kaitse režiimi kehtestamisega.
- 2.5. Arheoloogiline kultuurikiht on inimtegevuse tulemusena või kaasmõjul tekkinud ladestus, mis võib sisaldada ehitusjäänuseid, vrakke, inim- ja loomaluid, arheoloogilisi leide, sealhulgas töö- ja tarbeesemeid, tootmisjääke ja muud sellist (MuKS § 6). Arheoloogilist kultuurikihti rikuvad selle asukohas pinnase- ja kaevetööd või muu tegevus (sh otsinguvahendi kasutamine), mille tagajärjel ladestunud informatsioon paisatakse segi selliselt, et edasine teaduslik uurimine tervikliku ajalooallikana muutub keeruliseks.
- 2.6. Ajutise kaitse alla võetud maa-ala suhtes kohaldatakse muinsuskaitseaduses mälestise kohta sätestatud. Ajutise kaitse all oleva maa-ala omanikul või valdajal on mälestise omaniku või valdaja õigused ja kohustused, sh Muinsuskaitseameti määratud uuringu tegemise kulu hüvitamise taotlemise õigus (MuKS § 22, § 48 lg 2). Ajutise kaitse alal on keelatud maa-ala hävitamine või rikkumine säilitamiskohustuse alusel (MuKS § 33) ning kõik ajutise kaitse ala füüsiliselt mõjutavad tööd tuleb eelnevalt Muinsuskaitseametiga kooskõlastada ja saada nendeks luba. Muinsuskaitseameti loata on ajutise kaitse alla võetud maa-alal keelatud ehitamine, kõrghaljastuse rajamine, raie-, kaeve- ja muud pinnase teisaldamise või juurdeveoga seotud tööd (MuKS § 52).
- 2.7. Ajutise kaitse alla võib maa-ala võtta kuni kuueks kuuks (MuKS § 23 lg 1). Muinsuskaitseamet võib ajutise kaitse tähtaega pikendada 6 kuu võrra, kui uuringute käigus ilmneb asjaolusid, mis vajavad uuringute mahu suurendamist või kui uuringu teostamine on takistatud Muinsuskaitseametist mitte olenevatel põhjustel.
- 2.8. Ajutise kaitse vajaduse ära langemisel enne tähtaja lõppu ajutine kaitse lõpetatakse.
- 2.9. Ajutise kaitse kohaldamise vajaduse korral ei pea enne menetluse algatamist küsima arvamust menetlusosalistelt (MuKS § 21 lg 2 ja § 16 lg 1). Haldusmenetluse võib läbi viia menetlusosalise arvamust ja vastuväiteid ära kuulamata, kui viivitusest tuleneva kahju ärahoidmiseks või avalike huvide kaitseks on vaja viivitamatult tegutseda (haldusmenetluse seaduse § 40 lg 3 p 1). Avaliku huvi alla kuulub ka kultuuripärandi kaitse. Kultuuripärandi väärtustamine ja säilitamine on ühiskonna ühine kohustus. Kultuuripärandi säilitamine ja teadvustamine hoiab alal riigi ning tema piirkonna identiteeti ja eripära ning kindlustab praegustele ja tulevastele põlvedele mitmekesise ning

kultuurimälu kandva elukeskkonna (MuKS § 3 lg-d 1 ja 2). Kultuuripärand on taastumatu ressurss, mida hävimise korral ei ole võimalik taastada. Arvestades, et käimasolevad kaeve- ja ehitustööd võivad tekitada kahju kultuuripärandile, kehtestatakse ajutine kaitse avalike huvide kaitseks ja kahju vältimiseks viivitamata.

- 2.10. Vastavalt kultuuriministri 24.04.2019.a määruse nr 17 „Kultuurimälestiste registri põhimäärus“ § 1 lg 2 p-le 3 ja §-le 10 kannab Muinsuskaitseamet ajutise kaitse andmed kultuurimälestiste registrisse, avaldab ajutise kaitse käskkirja kultuurimälestiste registris ning avalikustab ajutise kaitse maa-ala Maa- ja Ruumiameti kultuurimälestiste kaardikihil (MuKS § 21 lg 3).

/allkirjastatud digitaalselt/

Marilin Mihkelson

peadirektor

Lisa 1. Ajutise kaitse alla võetava kultuuriväärtusega maa-ala asukoht, piir ja koordinaadid (aluskaart: Maa- ja Ruumiamet 2026).

Liivi Varul, kaitsekorralduse spetsialist, 53026912, liivi.varul@muinsuskaitseamet.ee

Kaart 1. Ajutise kaitse alla võetava kalmistu asukoht (aluskaart: Maa- ja Ruumiamet 2026).

Kaart 2. Ajutise kaitse alla võetava kalmistu piir (aluskaart: Maa- ja Ruumiamet 2026).

Tabel 1. Ajutise kaitse alla võetava kalmistu koordinaadid.

Nr	X	Y
1	6474966,891	615538,292
2	6474929,517	615597,218
3	6474867,336	615604,549
4	6474769,991	615556,596
5	6474795,916	615520,417
6	6474827,487	615467,23